

MADANIYATLARARO MUNOSABATNING TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TASIRINING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

<https://doi.org/10.53885/edinres.2022.8.08.033>

*Mamatov Dilmurad Narmuradovich,
Toshkent shahridagi Adju universiteti o'quv uslubiy bo'lim boshlig'i,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.*

Annotasiya: Madaniyatlararo munosabatning ta'lim va ishlab chiqarish jarayoniga tasirining pedagogik imkoniyatlari ijtimoiy taraqqiyot buni amalga oshirishga imkon beradigan madaniy-ma'rifiy omillar bilan belgilanadi. Madaniyat va oliy ta'lim - bu aniq maqsadlardir. Xar bir yurtning o'z madaniyati o'z yurtining insonlari, ta'lim tizimi uchun boshqa madaniyatlarga nisbatan qadrlidir. Shaxs multikulturalizmga moyil bo'lib, turli registrlarni qadrlashni afzal ko'radi. Ko'p madaniy ikkilanish va a'zolik barchamizda aniqlanishi mumkin. Ma'naviy evolyutsiya ko'plik natijasidir, aralashma esa yagona qarashlarning natijasidir. Maktab turli shaxslarning intilishlarini qondirish uchun ijtimoiy institutni boshqarish kabi madaniyatning ichki ko'pligiga asoslangan bo'lishi kerak. Boshqalarni tushunish va qabul qilish yo'lidagi birinchi qadam bilim va madaniy xilma-xillikni hurmat qilishdir.

Kalit so'zlar: ta'lim, madaniyat, madaniyatlararolik, multikulturalizm, madaniy plyuralizm.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ВЛИЯНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА УЧЕБНО-ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ ПРОЦЕСС

*Маматов Дилмурад Нармурадович,
Заведующая учебно-методическим отделом Университета Аджу
в Ташкенте, доктор философии в области педагогических наук (PhD),
доцент*

Аннотация: Педагогический потенциал воздействия межкультурных отношений на процесс образования и производства определяется теми культурно-воспитательными факторами, которые позволяют общественному развитию добиться этого. Культура и высшее образование являются четкими целями. Собственная культура каждой страны более ценна для жителей своей страны, для системы образования, чем для других культур. Индивид склонен к мультикультурализму и предпочитает ценить разные регистры. В каждом из нас можно обнаружить множество культурных колебаний и привязанностей. Духовная эволюция - результат множественности, тогда как смешение - результат единичных воззрений. Школа должна основываться на внутренней множественности культур, таких как управление социальным институтом, чтобы соответствовать устремлениям разных людей. Первым шагом на пути к пониманию и принятию других является уважение к знаниям и культурному разнообразию.

Ключевые слова: образование, культура, интеркультурализм, мультикультурализм, культурный плюрализм.

PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF THE INFLUENCE OF INTERCULTURAL RELATIONSHIPS ON THE EDUCATIONAL AND WORKING PROCESS

Mamatov Dilmurad Narmuradovich

Head of the educational method department of Adju University in Tashkent, Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), associate professor

Abstract: Pedagogical possibilities of the impact of intercultural relations on the educational and production process are determined by cultural and educational factors that allow social development to do this. Culture and higher education are obvious goals. Each country's own culture is more valuable than other cultures for its people and educational system. The person tends to multiculturalism and prefers to value different registers. Many cultural ambivalences and affiliations can be identified in all of us. Spiritual evolution is the result of plurality, and mixture is the result of singular views. A school should be based on the internal plurality of culture, like the management of a social institution, to satisfy the aspirations of different individuals. The first step towards understanding and accepting others is knowledge and respect for cultural diversity.

Keyword: education, culture, interculturalism, multiculturalism, cultural pluralism.

Bu maqolada inson sifatida kamol topishimizda ta'lim va madaniyatning muhim o'rni borligini ta'kidlab, raqamli asrda rivojlanayotgan taraqqiyot ta'limni amaliyotda qo'llash orqali ta'lim samaradorligini oshirish natijasidir. Globallashuv va migratsiya gumbazi ostida ta'lim muammolari turlicha bo'lib bormoqda. Ushbu yangi dunyoda boshqalarning turli xil tajribalarini qabul qilish juda muhim bo'ladi. Ushbu maqola ta'limda duch keladigan qiyinchiliklarning ba'zi sabablarini oydinlashtirishga urinish bo'lib, madaniyatlararo ta'lim yo'lidagi to'siqlarni aniqlashni taklif qiladi va o'qituvchilar ushbu sohada, umuman olganda, madaniyatlararolikni targ'ib qilishda tavsiyalar beradi. Ijtimoiy dinamika nuqtai nazaridan, ta'lim mandati yurtimizda va umuman dunyoda juda jiddiy o'ynaydi, bular: farqlar, tenglik huquqiga munosib javob berish, maktablarda xilma-xillikni targ'ib qiluvchi samarali yechimlarni taqdim etish. Ish Ta'lim, madaniyat va madaniyatlararo munosabatlar millatlararo munosabatlarga, turli madaniyatlar o'rtasidagi aloqaga, xilma-xillik sharoitida ta'limning rolga qaratilgan. Zamonaviy jamiyat turli xillikka asoslangan plyuralistik dunyoda maktabning o'rni va maqsadini ta'kidlaydi. Bunday dunyoda kim o'zgarishi kerak: maktabmi yoki talabalar? Ushbu maqolada biz talabalar o'rtasidagi farqlarni hurmat qilishimiz, ta'lim ularning madaniy, etnik, diniy, ijtimoiy rivojlanishidan qat'iy nazar, hamma uchun ochiq bo'lishi kerak degan g'oyani ta'kidlaydi.

Shuningdek, madaniyatlararo ta'lim yoki ko'p madaniyatli o'zaro ta'sirdagi xilma-xillikni o'z ichiga olgan valentlik ta'kidlanadi. Ko'p madaniyatli ta'lim mexanizmi ham, madaniyatlararo ta'lim ham quyidagilarga

qaratilgan:

Zamonaviy jamiyatlarda madaniyatning holatini tushunish, boshqa madaniyat vakillari bilan yaxshiroq muloqot qilish, madaniy xilma-xillikka moslashtirilgan munosabat, ijtimoiy o‘zaro ta’sir uchun ochiq fikr.

Maqolada ta’limning o‘rni, madaniyat va ijtimoiy o‘zaro munosabatlardagi o‘rni, umumiy insoniyatga qaratilgan ijodiy shaxslar haqida havolalar mavjud. U tenglikni, xilma-xillikning qadr-qimmatini, ijtimoiy adolatni va turli etnik guruhlar o‘rtasida hokimiyatni teng taqsimlashni targ‘ib qiladi.

Ta’limdagi multikulturalizm boy va murakkab bo‘lib, ta’lim muhitiga e’tibor berish yoki o‘qitish usullaridan kelib chiqadigan farqlarni ochib beradi. Albatta, madaniyatlarda ta’lim turli jamiyat va o‘zgaruvchan dunyoda madaniy plyuralizmni targ‘ib qiluvchi demokratik qadriyatlarga asoslanishi kerak. Multikulturalizm statik vaziyatlarni tavsiflash uchun ishlatiladi, interkulturalizm esa o‘zaro munosabat o‘rniga o‘zaro ta’sirni anglatadi. Madaniyatlarda ta’lim xilma-xillik maqsadi - hamma uchun ta’lim.

Evropada madaniyatlarda ta’limning rivojlanishi sanoatlashgan mamlakatlarda Ikkinchi jahon urushidan keyin boshlangan muhojirlar to‘liqlari tomonidan institutlarga qilingan bosimlarning natijasidir. 60-70-yillarda G‘arbiy Yevropa davlatlarida migrantlar mavjudligi sababli u jadal rivojlandi. Bugungi kunda xilma-xillik masalalari ta’lim siyosati va amaliyotiga kiritilgan.

Har qanday masalada, xoh menejerlar, xoh mutaxassislar, xoh siyosatchilar, xoh xalqaro tashkilotlar a’zolari, xoh oddiy odamlar o‘rtasidagi ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, boshqaruv, zaruriy aloqadir.

Aloqa shaxslar, guruhlar yoki insoniy etnik jamoalar, tarix va turli madaniy ildizlar o‘rtasida sodir bo‘lganda, biz madaniyatlar o‘rtasidagi aloqa bilan shug‘ullanamiz. Madaniyatlar o‘rtasidagi barcha aloqalar iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, tashkiliy, shu jumladan turli mamlakatlardagi muassasalar, idoralar, korxonalar, tashkilotlar va inson jamoalari o‘rtasida kelishuvlar, ikki tomonlama yoki ko‘p tomonlama shartnomalar asosida o‘rnatilgan madaniy aloqalardir.

Evropada va undan tashqarida, Amerika va Kanadada, dunyoning istalgan nuqtasida mehnatning professional harakatchanligini ta’kidlab, dunyo bo‘ylab sayohat qilish imkoniyatiga ega bo‘lganlar foizini ko‘paytirish madaniyatlar o‘rtasidagi aloqalarning boshqa misollari, o‘zaro bilim madaniyati va boshqa xalqlarning tsivilizatsiyasi va x.k. Hayotning boshqa tarzlari bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri aloqa qilish foydalidir, chunki u hayotning turli sohalaridagi bilimlarni o‘zgartiradi va chuqurlashtiradi, sayohat qilish bo‘shashishni anglatadi, lekin eng muhimi, odamlarni boshqa odamlarning hayoti, madaniyati va turmush tarzi haqida ma’lumot beradigan va ishontiradigan haqiqiy(yoki elektron) kutubxonalar tashkil qiladi.

Bizning asrimiz mohiyatan Yevropa integratsiyasi va globallashtirishning keng ko‘lamli jarayoniga asoslangan madaniyatlar o‘rtasidagi aloqalar davridir. Madaniyatlar o‘rtasidagi aloqa sohasiga ularning butun madaniy boyligining bir qismi bo‘lgan xalqlar va mamlakatlar o‘rtasidagi aloqalar ushbu yangi tendentsiyalarda ma’naviy va insoniydir.

Shunday qilib, biz shaxslar o'rtasidagi aloqaga xalqlar va xalqlarning «xom ashyosi» sifatida erishamiz va ularning barchasi o'ziga xos ijtimoiy hayot traektoriyalariga ega bo'lgan madaniy modellarning tashuvchilari hisoblanadi. (Cobianu-Bacanu, 2006)

Maqolaning yakuniy xulosalari shundan iboratki, madaniyatlar o'rtasidagi aloqadan foyda ko'radiganlar odamlar, inson guruhlari, xalqlar va millatlar, shuning uchun ular haqli deb hisoblanadilar, milliy va xalqaro muhitni barpo etish orqali o'zlarining moddiy va madaniy yutuqlari cho'qqilaridan foydalanadilar. Jamoaviy muammolarni yoki global hamjamiyatni hal qilish uchun tinchlik, tushunish va hamkorlik lozim. Butun dunyo miqyosida bu aloqa nizolardan tsivilizatsiyalar va madaniyatlar dialogiga o'tishning bir shakli bo'lib, ularning ta'lim va madaniyatlararo munosabatlari barcha tomonlar uchun samarali foyda keltiradi, chunki u kuchli haqiqiy insoniy birdamlikni yaratish imkoniyatini ko'rsatishi bilan muhimdir.

Asosiy tushunchalar ta'lim, madaniyat, madaniyatlararo, madaniy plyuralizm, madaniyatlararo muloqot, madaniyatlararo ta'lim bo'lib, ularni ajralmas ta'rif va aniq qiladi. Ta'lim, sotsiologiya lug'atiga ko'ra, ijtimoiy harakat - bu individual yoki jamoaviy ta'limni madaniy uzatish, avlod, tashkil etish va boshqarish majmui. Bu rasmiy va norasmiy bo'lishi mumkin (Zamfir & Vlăsceanu, 1993).

Sotsiologik nuqtai nazardan ta'limni ham tizim, ham jarayon sifatida ko'rish mumkin. Ta'lim tizimi jahon ijtimoiy tizimi va ta'lim tizimi o'rtasidagi munosabatlarni aks ettiradi.

Ta'limga tizimli yondashuv muassasaning o'ziga xos funktsiyalari va tuzilmalarini yuqori darajada yoritishga imkon beradi.

Ta'lim tizimi ochiq tizimdir (global ijtimoiy tizimga nisbatan), teleologik xususiyatga ega (ma'lum bir yakuniylikka, o'rta va uzoq muddatli), o'z-o'zini tartibga soluvchi va entropiyaga, tartibsizlikka, shu jumladan optimallashtirish uchun ba'zi imkoniyatlarga ega.

Ta'lim tizimini tahlil qilish - ta'lim sotsiologiyasi nuqtai nazaridan - «ta'lim muassasasini o'qitishda shaxsning rivojlanishini va ijtimoiylashuv jarayonini tushuntirishga qaratilgan nazariyalar nuqtai nazaridan aniqlashga imkon beradi, bu jarayon turli xil sub'ektiv va ob'ektiv ijtimoiy integratsiya vositalari bilan amalga oshiriladi.

Qiymat nisbati bo'yicha ta'limni aksiologik, iqtisodiy, sotsiologik, siyosiy va hokazolarni baholashga bir nechta yondashuvlar mavjud. Iqtisodiy xulq-atvor uning tarkibiy qismlari va odamlardan uzoq vaqt ishlab chiqarishni talab qiladigan faoliyatni baholash hajmi o'rtasida farq mavjud.

Ijtimoiy me'yorlar, qoidalar, inson kapitali, ijtimoiy kapital, kasbiy kompetentsiya kabi tushunchalarning uzluksiz tarqalishi qadriyatlardan tashqarida harakat qila olmaydi. Tsivilizatsiyalashgan jamiyatda ta'lim va ta'limning o'rni juda muhimdir. Birinchi navbatda, ta'lim shaxsning shakllanishi va rivojlanishiga hissa qo'shadi. Lekin mamlakatning iqtisodiy rivojlanish darajasi ularning ta'limiga bog'liq. Fuqarolar, shuning uchun ta'limning jamiyatdagi roli haqida aniq tasavvurni talab qiladi.

Ijtimoiy paradigim- bilimlar oliy ta'lim muassasalari har qachongidan

ham muhimroq ekanligini ta'kidlaydi, chunki ular global iqtisodiyotni rivojlantirish vositasidir.

Umumiy va xususan oliy ta'limda uzluksiz o'zgarishlar yuz berayotgan globallashgan dunyoda bu omillarga aholi soni, demografik hodisalarning ko'pligi (jalb qilish), axborotning rivojlanishi kabi ma'lum ijtimoiy-demografik xususiyatlar texnologiya, moliyaviy kapital va boshqalar kuchli ta'sir ko'rsatmoqda.

Madaniyat - ma'noga ega bo'lgan, ijtimoiy meros qilib olingan va turli amaliyotlar orqali uzatiladigan xatti-harakatlar va belgilar to'plami; vakillik tizimi, odamlar muloqot qiladigan va o'z bilimlari va hayotga munosabatini rivojlantiradigan tizim.

Madaniy plyuralizm- bo'lingan jamiyatlarni etnik, irqiy, diniy va mafkuraviy me'yorlar bo'yicha o'rganish natijasida vujudga kelgan va jamiyatda siyosiy madaniyatning bir necha turlarining birga yashashini o'z ichiga oladi (Zamfir va Vlăsceanu, 1993).

Madaniyatlararolik- madaniyatlararo muloqotni va madaniyatlarga qiyinchilik tug'diruvchi o'z-o'zini ajratish tendentsiyalarini qo'llab-quvvatlashni anglatadi (Multikulturalizmning ikki tomonlama bog'lanishi: Inklyuzivlikni yaratish kosmopolitizm va farq, 2009).

Madaniyatlararo muloqot - bu turli madaniyatlar va ijtimoiy guruhlar o'rtasida ma'lumot almashish uchun mo'ljallangan muloqot shakli. Bu atama turli diniy, ijtimoiy, etnik va ta'lim guruhlariga mansub kishilardan tashkil topgan tashkilotda tabiiy ravishda yuzaga keladigan kommunikativ jarayonlar va muammolarning keng doirasini tasvirlash uchun ishlatiladi. Madaniyatlararo ta'lim ta'lim va madaniyat o'rtasidagi simbiozning natijasidir. Ta'limdagi madaniyatlararo tadqiqotlarning birinchi turi - bu madaniyatning o'tkazilishi va maktab kontekstida ozchiliklar maqomiga ta'siri va roli bilan bog'liq. Sinfning madaniy konteksti antropologiya ta'limida ikki jihatdan muhim mavzudir: mikro va makroetnografik etnografik. Mikro-etnografik tadqiqotlar o'quvchi / talaba, o'qituvchi / talaba o'qitish va o'qituvchining roli munosabatlari kabi masalalarga qaratilgan.

Vakillik maktab-jamoa munosabatlariga asoslangan makroetnografik tadqiqotlar Uorrenning Germaniyadagi ta'limga oid monografiyasi (Rebxausen) va Singletonning yapon maktabi haqidagi monografiyasida XX-asrning birinchi yarmida iqtisodiy va siyosiy cheklovlar tufayli faqat madaniyatlararo etnografik tadqiqotlar yo'llari ochildi. Hozirgi vaqtda kengaygan imkoniyatlar aloqa sohasida fan va texnika taraqqiyotini osonlashtirdi. Tadqiqotchilar madaniyatlararo ta'lim masalasida hamkasblari bilan ishlashlari mumkin.

Madaniyat shaxsning xulq-atvorini, tarixiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik muammolarga moslashishni belgilaydi. Bular ikki hodisaning paydo bo'lishi:

madaniy transmissiya;

akkulturatsiya (ikki guruh o'rtasidagi aloqa natijasida xatti-harakatlar va qadriyatlarni bir guruhdan ikkinchisiga o'tkazish hodisasi).

Akkulturatsiya darajasi majburiy maktab yillari, ish va kundalik o'zaro munosabatlar, boshqa madaniy guruh bilan faoliyat yuritadigan

yosh, ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat bilan belgilanadi. Enkultursiya optimal integratsiya uchun ushbu guruh madaniyatining avlodlariga o'tishni o'z ichiga oladi, sotsializatsiya esa atrof-muhit va bir-biri bilan uchrashishda sodir bo'ladigan o'zgarishlarni anglatadi. Bu barcha ixtiyoriy test va xabardorlikni o'z ichiga oladi. Madaniyat boshqa madaniyatlardan farq qiladi va ularga nisbatan qimmatli bo'ladi. Shaxslar ko'p madaniyatli va aralash qiymat bilan oziqlanadi. Bilim boshqa madaniyatni qabul qilish yo'lidagi birinchi qadamdir.

Inson maktab orqali universaldir. Madaniyatning oila va ijtimoiy muhit bilan o'zaro ta'siri shaxsning rivojlanish profilini belgilaydi. Migratsiya va migratsiya agentlari doimo mavjud bo'lgan. Ular chegara va hududlarni hurmat qilmaydi. Ularning taklif etilayotgan yangilanishi yangi talqinlarga, tayinlash ishtirokchilariga, bir nechta a'zolikdagi ma'nolarga olib keladi. Birinchi avlod immigrantlarining sxemalari o'z madaniyatini jamiyatning madaniy xususiyatlari sifatida qabul qilishni birlashtirgan holda qayta talqin qiladi, ularning avlodlari esa yangi madaniyat paradigmatlari retseptorlari, ota-onadan meros bo'lib qolgan bir qator madaniy ma'lumotlar (odatlar) dan keyin qayta talqin qiladilar.

Boshqalarning madaniyatini uyg'unlashtirish oddiy emas, u bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi:

- bilim;
- qabul qilish;
- og'zaki bo'lmagan muloqot;
- atrof-muhit;
- o'z vaqtida hisobot berish.

Madaniy uzatishga asoslangan model taklif qilingan: o'z-o'zidan vertikal uzatish, ota-onadan qiyshiq uzatish, tug'ilishdan gorizontal uzatish.

Madaniyatlararo muloqot sabr-toqatni talab qiladi va boshlang'ich vaqt bo'ladi. Chet el madaniyati bilan aloqada bo'lgan bilan madaniy taqqoslash, madaniyatlararo ta'lim, bu har qanday ta'lim dasturining asosiy belgisidir.

Yangilik qiymati intersemiotik mashqlar asosidagi tarjima va talqinlar asosida madaniyatlararo kompetentsiyani shakllantirishni talab qiladi. Boshqa madaniyatlar bilan aloqada bo'lgan odamlar eski madaniy tajriba va boshqa madaniyat tomonidan yaratilgan yangilik o'rtasida simbiozni amalga oshiradilar.

Hamma narsa mavjud madaniy sxemalarning ko'zlari va asboblari orqali ko'rinadi. Barqarorlik va o'zgarish madaniyatlararo muloqotning ikkita tarkibiy qismidir. Piagetning assimilyatsiyasiga olib keladigan tashqi bosim natijalari tufayli ichki o'zgarishlar. Shaxsiy shartli dunyoni bog'lash bir nechta tinchlantirish va assimilyatsiya bilan boshqariladi. Bir madaniyatdan boshqa madaniyatga o'tish bir necha darajadagi ta'lim yutuqlarini qamrab oladi.

Aslida farq institutsional darajada, guruh darajasida, munosabatlar, psixologik darajada. Multikulturalizmning eng katta yutug'i antiglobal gomogenizatsiya reaksiyasidir. Madaniy plyuralizm - bu bag'rikenglik, boshqasini qabul qilish, o'z shaxsiyligini tasdiqlash uchun teng imkoniyatlarga

egaligining natijasidir. 70-yillar madaniy ko'plikka ochiqlikka olib kelgan yillardir. Maktab inkor etib bo'lmaydigan haqiqatga duch keldi: ommaviy migratsiya, maktabda o'qish va yangi kelganlarning (bolalar va ota-onalarning) ijtimoiy-kasbiy integratsiyasi, mahalliy aholini ko'zdan qochirmasdan, turli millatlardan, turli madaniyatlardan kelgan bolalar. Bu o'z urf-odatlarini, urf-odatlarini, tilini o'stirish huquqiga nisbatan farqlarni o'zlashtirish yoki ularni inkor etishdan kelib chiqdi.

Madaniyatlararo ta'lim maktab va oila hamkorligiga va turli madaniyatlar uchun doimiy treningga asoslangan bo'lib, bolalar bilan bir xil uyga ega bo'lgan xodimlarning kodlarini baholash natijasida individual psixologiyadagi farqlangan ildizlarni o'rganishga yordam beradi. Maktab madaniyatlar o'rtasida teng almashinuvni ta'minlash va madaniy va ijtimoiy munosabatlarni uyg'unlashtirishni asosiy maqsad qilib qo'yishini e'tiborsiz qoldirmang. Madaniyatlararo ta'lim mazmunli bilimlarni va shaxslar o'rtasidagi munosabatlarni hisobga olishi kerak. Madaniyatlar o'rtasidagi muloqotga asoslanib, farqlarga qaramay, ta'limning roli birdamlik, ochiqlik, qabul qilish, xilma-xillikni boyitish va o'rganish, yangi qabul qilish, tan olish va hamkorlik, dialog munosabatini rivojlantirishdan iborat.

Migratsiya, axborot-kommunikatsiya tarmoqlarining rivojlanishi va diversifikatsiyasi, globallashuv murakkab zamonaviy jamiyatni yaratib, o'qituvchilarni yangi voqeelikka moslashishga majbur qiladi. Agar maktab umuminsoniy ongni shakllantirmoqchi bo'lsa, o'qituvchi o'z uslubini qayta ko'rib chiqishi va madaniy farqlarni hisobga olishi kerak, bu farqlardan foydalanib, ota-onalar bilan birgalikda madaniy farqlardan kelib chiqadigan nizolarni oldini olish uchun ishlaydi. Odamlar harakat qilishlari va shaxslar va madaniyatlar bilan muloqot qilishlari mumkin. Qiziquvchanlik va qiziqish tufayli o'zlarining xatti-harakatlarini yangi media va aloqada bo'lgan kompaniyalarni tavsiflovchi ustun me'yorlar va qadriyatlar doirasida olib borish, ular ko'rgan yoki tashrif buyuradigan narsalar haqida ko'proq bilishni va tushunishni xohlaydi.

Ta'lim, sotsializatsiya, urf-odatlar, qadriyatlar va kelib chiqish jamiyatining me'yorlari orqali o'zlashtirilgan ona madaniyati turli qadriyatlar tizimlari bilan aloqa qilishda haqiqiy madaniy zarbaga moslashish, integratsiya, muloqot qilish muammolarini keltirib chiqaradi. Iqtisodiyot, harbiy va madaniy sohalaridagi o'zaro ta'sirlar yonma-yon borib, tarixiy va geosiyosiy kontekstingizga qarab madaniy aralashuv sohalarini yaratdi. Yigirmanchi asrda ikkita jahon urushi guvohi bo'lganini eslaylik, hozirgi to'qnashuvlar, ularning sivilizatsiyasi va diniy o'lchovlari haqida gapirma ham, qarama-qarshiliklar va madaniyatlararo almashinuvlar uchun keng imkoniyatlar mavjud edi.

1. Resurslar uchun kurash, globallashuv, migratsiya va kapital oqimlari madaniyatlar o'rtasidagi qulay o'zaro ta'sirni yaratdi. Jahon iqtisodiyoti, global xavfsizlik, yangi texnologiyalar yordamida qulaylashtirilgan global aloqa yangi ehtiyojlarga javob beradi.

2. Yondashuvlar va madaniyatlararo to'qnashuvlar ko'nikma, malaka va o'zlashtirishlarni egallashga asoslangan kundalik haqiqatga aylandi.

Shaxslar ijtimoiy kontekstlar, siyosiy va madaniy muammolar bilan bog'liq holda nisbatan yangi bir nechta o'ziga xosliklarni yaratishlari kerak. Madaniyatlararo muloqotning odatiy holi muhojirlar tomonidan tasvirlangan, ular yangi jamiyatga moslashish va integratsiyalashuvigacha drama va haqiqiy madaniy zarba o'rtasida tebranadigan lahzalar bo'ylab o'tib ketayotganda bir nechta tajribalarni boshdan kechirmoqda. Faqat bir-birining farqlarini bilish (odoblilik, aniqlik, qanday bo'lish va gapirish, his-tuyg'ular va ular qanday yashashi va tashqi ko'rinishi, odatlar, kiyim-kechak, din, oilaga, ta'limga, hukumatga munosabat) madaniy qadriyatlardan kelib chiqqan holda madaniyatlararo muloqotga olib keladi.

3. Turli vaziyatlarda, xoh sayyoh sifatida sayohat qilganimizda, xoh biz immigrant sifatida joylashishni xohlayotganimizda, yo kundalik tajriba ichkarida tashqi ko'rinish, sahna orqasi bilan bog'liq bo'lishi kerak, fon faktlarini qadriyatlar bilan shakllantiradi. Madaniyatlararo kompetentsiyaga ega bo'lish ushbu ikki tomonlama voqelik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik va farqlarni boshqarishni o'z ichiga oladi. Ta'limning roli yoshlarni farqlarni tushunish va qabul qilish, ochiq va bag'rikeng munosabatda bo'lish, hamkorlik qilish va boshqa madaniy sohalaridagi hamkorlar bilan samarali muloqot qilish uchun tayyorlashdir. Ta'lim Kashshoflari madaniy farqlarni himoya qilish va insoniyat taraqqiyoti foydasiga birgalikda yashashlari uchun qulay muhitni shakllantirish uchun kurashishlari kerak. Darslarni boshqarish va qarama-qarshi madaniy farqlar va turli o'ziga xosliklarni uyg'unlashtirish zamonaviy dunyoning muammolaridan biridir.

4. Maktab umumiy qadriyatlarga rioya qilish, shaxsiy va ijtimoiy muloqot bir ovozdan qabul qilingan ta'lim orqali inson kamolotga erishiladigan makonni ifodalaydi. Madaniyatlararo muloqotning tarkibiy qismlari nimadan iboratligi haqida muloqot qilish zamonaviy jamiyatning majburiy talabidir. Odamlar tanlov va muassasalarning ko'p madaniyatligi haqiqatiga tayyor bo'lishlari kerak; va o'z navbatida, ular turli xil kodlarni qadrlaydiganlarni kutib olishlari kerak. Dunyo madaniy to'qnashuvlar va aralashuvlar uchun zamindir. Madaniyatlararo ta'lim o'qituvchini me'yordan chetga chiqish va bir nechta o'ziga xosliklarning erkinligini tasdiqlash uchun kirishni ochish natijasida talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi tashvishga o'xshash qadriyatlar, xatti-harakatlarni muzokara qilish holatiga qo'yadi. Madaniyatlar to'qnashuvi va madaniy muloqot ijtimoiy va ta'lim darajasidagi murakkab vaziyatlarni belgilaydi.

5. Bo'linishlarni yangi dunyo tartibi uchun ta'lim orqali yumshatish mumkin. Interkulturalizm - bu Evropa qit'asining iqtisodiy, siyosiy va madaniy xususiyatlari kontekstida ta'lim uchun yangi muammodir. Shuningdek, madaniyatlararo xulq-atvor doirasida targ'ib qilinsa, har qanday turdagi intolerans yo'qolishi mumkin. Ko'p madaniyatli jamiyat integratsiyaga asoslanadi, madaniy xavfsizlik a'zolarini ta'minlaydi va har bir kishiga maktab yordamida iqtisodiy va madaniyatlararo ta'limda qatnashish uchun teng imkoniyat beradi, biz madaniy plyuralizmga javoban shakllanadigan madaniy munosabat va xatti-harakatlarning shakllanishini inkor etib bo'lmaydigan integrativ fazilat bilan kuzatamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nedelcu, A. 2008. Fundamentele educației interculturale, Iași: Polirom, pp.28-32
2. Georgiu, G. 2010. Comunicare interculturală. Probleme, abordări, teorii, Bucharest: Comunicare.ro, p. 121
3. Ilie, G. 2014. Oferta educațională și piața muncii. Între dezechilibru și corelare, Craiova: Editura Sitech, p. 29
4. Williamson, O. The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead / O. Williamson // Journal of Economic Literature. - 2000. - № 3. - Pp. 595-613.
5. Torres, R. Innovaciyn y Tecnolog Ha: necesidad de cambios en los procesos de enseñanza - aprendizaje, inclusiyn de competencias y compromisos desde la formaciyn docente / R. Torres // Vivat Academia. - 2012. - № 817 - Pp. 1520-1544.
6. Reiman, Alan J. What does innovation mean for moral educators? / Alan J. Reiman, H. Dotger Benjamin // Journal of Moral Education, - 2008. - Vol. 37. - № 2. - Pp.151-164.